



Вих. №45/III-5 від 09 квітня 2025 р.

НАЦІОНАЛЬНИЙ БАНК УКРАЇНИ

nbu@bank.gov.ua

NBFI.regulations@bank.gov.ua

Щодо надання роз'яснень

Ліга страхових організацій України висловлює свою щиру повагу і, з метою забезпечення дотримання вимог законодавства України в процесі здійснення страхової діяльності, зокрема вимог [Закону України від 18.11.2021 № 1909-IX «Про страхування»](#) (далі – Закон) та нормативно-правових актів Національного банку України, прийнятих на його виконання, звертається щодо наступного.

Нормами абз.2 ч.3 Статті 67 Розділу XII Закону передбачено, що страховому посереднику забороняється здійснювати діяльність з реалізації страхових та/або перестрахових продуктів у разі неможливості врегулювання конфлікту інтересів, що може призвести до порушення прав клієнта.

Оскільки конфліктом інтересів, зокрема, є навіть потенційні суперечності між професійними, посадовими обов'язками та особистими інтересами страхового посередника, то, з огляду на особливості роботи таких страхових посередників, як банки при проведенні ними кредитування, виникає питання, чи не підпадає під визначення конфлікту інтересів згідно зазначених норм Закону діяльність банку як страхового посередника при здійсненні страхування своїх клієнтів або їх майна (укладенні з ними договорів страхування від імені страховика на підставі агентського договору), які отримують кредит в такому банку, на користь самого банку (з визначенням банку вигодонабувачем).

Також п.4 ст.295 Господарського кодексу України (далі – Кодекс) містить пряме застереження щодо цього:

«Стаття 295. Агентська діяльність

1. Комерційне посередництво (агентська діяльність) є підприємницькою діяльністю, що полягає в наданні комерційним агентом послуг суб'єктам господарювання при здійсненні ними господарської діяльності шляхом посередництва від імені, в інтересах, під контролем і за рахунок суб'єкта, якого він представляє.

2. Комерційним агентом може бути суб'єкт господарювання (громадянин або юридична особа), який за повноваженням, оснований на агентському договорі, здійснює комерційне посередництво.

3. Не є комерційними агентами підприємці, що діють хоча і в чужих інтересах, але від власного імені.

4. Комерційний агент не може укладати угоди від імені того, кого він представляє, стосовно себе особисто.

5. Законом можуть бути встановлені обмеження або заборона здійснення комерційного посередництва в окремих галузях господарювання».

Отже, питання в тому, чи не виникає конфлікт інтересів чи порушення інших норм Закону в разі, коли банк є одночасно вигодонабувачем за договором страхування та страховим посередником, який від імені страховика укладає (в тому числі підписує) договори страхування на свою користь та отримує за це від страховика відповідну агентську винагороду.

Питання є актуальним не лише з причини зацікавленості страховиків у реалізації відповідних страхових продуктів, а й з огляду на існуючі вимоги чинного законодавства щодо обов'язковості наявності договору страхування заставного майна при здійсненні кредитування під заставу, та на існуючі внутрішні правила/вимоги банківських програм кредитування щодо обов'язковості наявності договору страхування життя та здоров'я осіб, які отримують у банку кредитні кошти (далі – позичальники).

Зазначені вимоги існують в першу чергу для убезпечення банківської діяльності шляхом забезпечення процесу кредитування відповідним заставним майном та страхуванням останнього на випадок його втрати або пошкодження, а також шляхом страхування життя та здоров'я осіб, які отримують кредитні кошти, і задля їх повернення мають працювати по найму чи займатись прибутковою діяльністю з метою отримання доходу, що неможливо в разі виникнення стійкої непрацездатності чи смерті такої особи.

Тобто, при проведенні кредитування банківська установа, по суті, змушена забезпечувати та контролювати здійснення страхування заставного майна та життя і здоров'я позичальників не лише задля задоволення власних комерційних інтересів, а, в першу чергу, на виконання вимог закону з метою забезпечення своєї діяльності, в, тому числі, з метою уникнення банкрутства.

Звичайна практика проведення зазначеного вище страхування є такою, що банківська установа при визначенні умов тієї чи іншої програми кредитування визначає одночасно і умови відповідного страхування в частині страхового покриття. До таких умов, як правило, належать перелік страхових ризиків, суми страхового покриття (лімітів), основні умови здійснення страхових виплат, строки та територія дії, розмір страхового тарифу та/чи страхової премії та порядок її внесення. Всі ці умови залишаються майже однаковими при здійсненні страхування будь-яким із страховиків, з яким співпрацює банківська установа.

Тому для споживача - клієнта банку умови страхування, які пропонуються для укладення договору страхування з метою отримання кредитних коштів, є, по суті, однаковими незалежно від того, якого саме страховика обирає такий споживач. При цьому вибір клієнтом страховика залежить не від умов програми страхування /

умов страхового покриття, а лише від суб'єктивної оцінки клієнтом страховиків, з якими йому пропонується укладення договору страхування. Отже, при здійсненні страхування з метою отримання кредиту клієнту не може бути запропонований інший страховий продукт, який краще відповідатиме вимогам та потребам клієнта у страхуванні, а відтак, в цьому разі умови ч.2 ст.67 Закону не виконуються, тобто, конфлікт інтересів в цій частині, з нашої точки зору, відсутній.

Також враховуючи те, що агентська винагорода сплачується страховиками не працівникам банку, які задіяні в процесі укладення договорів страхування, а банківській установі як страховому посереднику, то потенційні суперечності між професійними, посадовими обов'язками та особистими інтересами страхового посередника також відсутні – працівники з реалізації банківської установи не мають особистого інтересу щодо укладення договору страхування з тим чи іншим страховиком, а відтак, в цьому разі умови ч.3 ст.67 Закону не виконуються, тобто, конфлікт інтересів в цій частині також, вочевидь, відсутній.

Таким чином, можна зробити висновок, що незважаючи на те, що споживач укладає договір страхування на користь банку, а банк виступає одночасно і страховим посередником при укладенні такого договору, конфлікт інтересів з урахуванням наведеного вище відсутній.

З огляду на наведене та враховуючи, що згадані вище норми п.4 ст.295 Кодексу припиняють дію 28.08.2025 р., звертаємось з проханням окреслити позицію Національного банку України з вищезазначених питань, в тому числі, стосовно вірного розуміння норм законодавства та правильного їх практичного застосування при здійсненні страхової діяльності, зокрема, щодо дійсної відсутності конфлікту інтересів в розумінні норм Закону при здійсненні страхування заставного майна та життя і здоров'я позичальників банків з метою отримання ними кредитних коштів.

З повагою

Президент ЛСОУ



Віктор БЕРЛІН